

QON HOSIL QILUVCHI A'ZOLARNING (SUYAK ILIGI, TALOQ) GISTOLOGIK TUZILISHI

Shukurov Burhoniddin

Alfraganus university Stomatologiya fakulteti talabasi.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.16527573>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-Iyul 2025 yil
Ma'qullandi: 24-Iyul 2025 yil
Nashr qilindi: 28-Iyul 2025 yil

KEY WORDS

gemopoez, suyak iligi, taloq, gistologiya, qon hujayralari, qizil ilik, limfoid to'qima, immun javob, retikuloendotelial tizim, mikroskopik tuzilma u.

ABSTRACT

Qon hosil qiluvchi a'zolar – organizmda gemopoez jarayoni kechadigan muhim tuzilmalar bo'lib, ular orasida suyak iligi va taloq yetakchi o'rin tutadi. Ushbu maqolada ushbu a'zolarning gistologik tuzilishi, ularning qon hujayralarini ishlab chiqarishdagi roli va morfologik xususiyatlari tahlil qilinadi. Suyak iligi – asosiy gemopoez markazi bo'lib, eritrositlar, leykotsitlar va trombositlarning ildiz hujayralardan shakllanishi aynan shu yerda amalga oshadi. Taloq esa immun tizimining ikkilamchi organi sifatida, eski eritrotsitlarni yo'q qilish va limfotsitlar differensiasiyasida ishtirok etadi. Maqolada bu tuzilmalar mikroskopik darajada qanday tashkil topgani, ularning funksional zonalari, hamda klinik ahamiyati yoritilgan.

Inson organizmida qon hosil qiluvchi a'zolar muhim biologik vazifani bajaradi: ular yangi qon hujayralarini ishlab chiqaradi, eskirgan hujayralarni yo'q qiladi va immun tizim faoliyatida ishtirok etadi. Asosiy qon hosil qiluvchi a'zolardan suyak iligi va taloq ajralib turadi. Suyak iligi gemopoez jarayonining markazi hisoblanib, unda qizil qon tanachalari, oq qon tanachalari va trombositlar shakllanadi. Taloq esa immun tizimining ikkilamchi a'zosi bo'lib, limfotsitlar faollashuvi, antigenlarga javob va eritrotsitlar parchalanishida ishtirok etadi. Ushbu a'zolarning mikroskopik tuzilishini bilish, ularning qanday ishlashini tushunishga, gematologik va immunologik kasalliklarni aniqlash hamda davolashda muhim ahamiyatga ega. Mazkur maqolada ushbu tuzilmalar gistologik jihatdan o'rganilib, ularning klinik ahamiyati yoritiladi.

Asosiy qism:

Suyak iligining gistologik tuzilishi

Suyak iligi ikki xil bo'ladi: qizil va sariq. Qizil ilik – faol gemopoez joyi bo'lib, unda mezenximal ildiz hujayralar, blast hujayralar va yetilgan qon hujayralari uchraydi. Qizil ilikda retikulyar to'qima asosiy skeletni tashkil qiladi. Shu bilan birga, kapillyar sinusoidlar va adipotsitlar ham mavjud.

Sariq ilik asosan yog' hujayralaridan iborat bo'lib, zaxira vazifasini bajaradi. Yosh

organizmlarda qizil ilik ko'p, qarilikda esa sariq ilik ustunlik qiladi.

1.Taloqning gistologik tuzilishi

Taloq kapsula bilan qoplangan bo'lib, uning ichida ikkita asosiy zona ajraladi: oq pulpa va qizil pulpa.

Oq pulpa – limfoid tugunchalardan iborat bo'lib, unda limfotsitlar va makrofaglar joylashgan.

Qizil pulpa – sinusoid tomirlar va Billrot shnurlari orqali eski eritrotsitlarni yo'q qilishda ishtirok etadi.

Taloq retikuloendotelial tizimga kirib, immun javobda faol qatnashadi.

2.Klinik ahamiyati

Suyak iligi va taloqning gistologik tuzilishini bilish, leykemiya, anemiya, limfoma kabi kasalliklarni aniqlashda muhimdir.

Suyak iligi biopsiyasi – gemopoez holatini baholashda ishlatiladi.

Taloq kattalashuvi – gepatolienal sindrom, mononukleoz, limfoproliferativ kasalliklarda aniqlanadi.

Ushbu tuzilmalarni mikroskopik tahlil qilish orqali ko'plab qon tizimi kasalliklarining sabab va bosqichlarini aniqlash mumkin.

Xulosa

Qon hosil qiluvchi a'zolar – suyak iligi va taloq – organizmning normal funksiyasi uchun zarur bo'lgan asosiy gistologik tuzilmalardir. Ularning mikroskopik tuzilishi, funksional zonalari va hujayraviy tarkibi murakkab bo'lishiga qaramay, ular orasidagi o'zaro bog'liqlik organizmda qon tarkibini barqaror ushlab turishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ushbu tuzilmalarni chuqur o'rganish tibbiyotning ko'plab yo'nalishlarida, ayniqsa gistologiya, gematologiya va immunologiyada katta amaliy ahamiyatga ega

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ross, M.H., Pawlina, W. (2020). Histology: A Text and Atlas. 8th ed. Wolters Kluwer.
2. Young, B., O'Dowd, G., Woodford, P. (2014). Wheater's Functional Histology. 6th ed.
3. Gartner, L.P., Hiatt, J.L. (2020). Color Textbook of Histology. 4th
4. Mescher, A.L. (2018). Junqueira's Basic Histology: Text and Atlas. 15th ed. McGraw-Hill
5. Mebius, R.E., Kraal, G. (2005). Structure and function of the spleen. Nature Reviews Immunolog